

## Gazze ve İran Krizi Sonrasında Erdoğan-Obama Görüşmesi ve G 20 Zirvesi

*" Kanada'nın Toronto kenti bir yandan protestocuların, diğer yandan da dünyanın en gelişmiş 20 ekonomisinin hükümet veya devlet başkanlarını ağırlamaktadır. Toronto'da önce G8 zirvesi yapıldı. „*

Ardından ise G20 zirvesi gerçekleştirildi. Bu tür zirvelerin alışıldık gündemlerinden birisi olan ikili görüşmelerle ve yüksek güvenlik tedbirleri ile akılda kalan bir zirve daha yapılmış oldu.

&nbsp;

Dünya kupası futbol karşılaşmalarının gölgesinde yapılan zirvenin resmi gündeminde küresel ekonomik kriz ve alınacak önlemler ön plandaydı. Zirvede "Küresel Ekonominin Mevcut Durumu", "Güçlü, Sürdürülebilir ve Dengeli Büyüme İçin Çerçeve", "Uluslararası Mali Kuruluşların Reformu", "Ticaret/Korumacılık ve diğer konular", "Finansal Sektör Düzenlemeleri Reformu" ve "Seul Zirvesine Bakış" başlıklı oturum ve çalışma yemekleri düzenlendi. Ama bu başlıklar arasında en çok üzerinde durulan husus küresel ekonomik kriz ve alınacak önlemler oldu. Hem G 20 zirvesi ve hem de öncesinde yapılan G 8 zirvesinde ABD ile Avrupa arasında ekonomik krize karşı alınacak önlemler konusunda fikir ayrılıkları yaşandı. ABD Başkanı Barack Obama, yeni finans reformlarının kademeli olarak 2012 başına kadar yürürlüğe girmesini istemektedir. ABD bu çerçevede krizden devlet destekli harcama ile çıkılacağını ileri sürerken, Almanya ve Fransa'nın başını çektiği Avrupa ülkeleri ise daha yeni kuralların daha uzun vadeye yayılmasından yana. Bu ülkeler ayrıca harcamalarda kısıtlamaya gidilmesini de şiddetle savunmaktadırlar. Bu çerçevede ABD hızlı kalkınma ve harcama yapılmasını isterken, başta Almanya olmak üzere AB ülkeleri kemer sıkma politikalarını devreye sokmaya çalışmaktadır.

&nbsp;

Türkiye'nin de üye olduğu G 20 zirvesi 1997 yılındaki Asya finansal krizinin ardından 1999 yılında kurulmuştur. G 20'ye ABD, Japonya, Almanya, Birleşik Krallık, Fransa, İtalya, Kanada, Türkiye, Arjantin, Avustralya, Brezilya, Çin, Endonezya, Hindistan, Rusya, Meksika, Güney Kore, Güney Afrika, Suudi Arabistan, kurum olarak da Avrupa Birliği üye olarak bulunmaktadır. Önceleri üye ülkelerin hazine bakanları ve merkez bankası başkanlarının her yıl katıldıkları bu örgüt ilk kez 2008 yılında küresel ekonomik krize karşı koordinasyonun sağlanması amacıyla ABD'nin başkenti Washington'da liderler düzeyinde gerçekleşti. Bu toplantıyı Nisan 2009'da Londra, Eylül 2009'da da Pittsburgh zirveleri takip etti.

&nbsp;

Toronto'daki G 20 zirvesi başta ekonomik krize karşı alınacak önlemler olmak üzere birçok küresel ve bölgesel konulara karşı alınacak ortak tedbirlerden daha çok Başbakan Erdoğan ile Başkan Obama arasında yapılacak ikili görüşme ile Türkiye'de dikkatlere gelmiştir. Gayri resmi ikili görüşme statüsünde Toronto'daki Intercontinental Hotel'de yapılan görüşme yaklaşık bir saatlik bir gecikme ile başladı. Görüşmenin Türkiye saati ile 00.15'te başlaması planlanmaktaydı. Ancak ABD Başkanı Barack Obama'nın İngiltere Başbakanı David Cameron ile ABD-Gana maçını izlemesi ve maçın uzaması Erdoğan ile yapılacak görüşmeyi de erteledi.

&nbsp;

Türkiye ile İsrail arasında yaşanan Mavi Marmara gemisi ve dolayısıyla da Gazze krizi ile İran'ın nükleer programı konusunda Türkiye'nin ABD ile örtüşmeyen politikalarının gölgesinde gerçekleştirilen bu görüşmede ayrıca PKK terör örgütü ile mücadele, Irak ve Afganistan olmak üzere bölgesel ve uluslararası konuların da ele alındığı ifade edilmiştir. Görüşmelerden hemen önce ABD'nin Avrupa ve Avrasya işlerinden sorumlu Dışişleri Bakan Yardımcısı Philip Gordon, "Türkiye'nin NATO'ya, Avrupa'ya ve ABD'ye bağlı kaldığını düşünüyoruz, ancak bunun gösterilmeye ihtiyacı var" diyerek aslında Obama'nın Erdoğan'dan beklentisini de dile getirmiş oldu. Erdoğan-Obama görüşmesi sıkıntılı bir ortamda ve muhtemelen de içeride sıkıntılı bir havada geçmiştir.

&nbsp;

Her ne kadar görünürde ABD-Gana futbol maçı olması Türkiye'nin yaklaşık bir saat bekletilmesine kılıf olarak sunulsa da aslında normal bir zamanda bu beklemenin olmayacağı ve/veya en azından maçın beraber izlenmesinin teklif edilebileceği bilinmektedir. Kendisi de eski bir futbolcu olan Erdoğan Obama ve İngiltere Başbakanı David Cameron ile maçı beraber izlemeye davet edilmemesi ve yaklaşık bir saat bekletilmesi Erdoğan'a verilmiş bir mesaj olarak algılanabilir. ABD Türkiye ve Avrupa'dan farklı olarak hem günlük yaşamda ve hem de dış politikada algıları ve sembolleri oldukça önemseyen ve vermek istedikleri mesajları çoğu kez algılar, semboller ve bu tür hareketleri ile vermektedir. Dolayısıyla da Türkiye ile ABD arasında hiçbir sorun yokmuş gibi davranmak belki iç politikada bir karşılık bulabilir ama gerçek bu tutumdan çok farklıdır.

&nbsp;

Hatırlanacağı üzere geçtiğimiz hafta AKP Genel Başkan Yardımcısı Ömer Çelik'in başkanlığında bir AKP heyeti görüşmelerde bulunmak ve Ankara'nın görüşlerini anlatmak üzere ABD gitmiş ancak Amerika'da yeterince ilgi görmemişlerdi. Bu sebeple de heyet genelde yapılanın aksine dönüşte bir basın açıklaması ile ABD'deki görüşmelerine açıklık getirmemişti.

&nbsp;

Uzun dönemde Türkiye ile ABD arasındaki ilişkiler elbette ki, rayına oturacaktır.

Ancak kısa vadede böyle bir beklenti içerisinde bulunmamak gerekir. Bozulmaya yüz tutan Türk-Amerikan ilişkilerinin ilk yansımasını PKK terörü ile mücadelede görmekteyiz. Kanaatimiz odur ki, PKK ile mücadelede Ankara PKK terörü ile mücadelede ABD'den yeterli destek görememektedir. Nitekim ABD'nin Avrupa ve Avrasya işlerinden sorumlu Dışişleri Bakan Yardımcısı Philip Gordon'un yaptığı açıklamada kullandığı aşağıdaki ifadelerden bu ABD'nin yardımının sınırları çizilmektedir. Philip Gordon'un "Bu konuda insanlar daha önce olmadığı şekilde sorular soruyor. Bu, başlı başına kötü bir durum ve Türkiye'nin ABD'den destek beklediği konularda ABD'nin destek vermesini zorlaştırıyor." şeklindeki ifadelerinin iyi okunması gerekmektedir.

&nbsp;

ABD ile ilişkilerde sorun yaşayacağımız ve kısa bir süre sonra karşımıza gelecek ikinci konu sözde "soykırım" tasarılarının ABD'nin Temsilciler Meclisi'nin gündemine gelmesi ile alakalıdır. Sonbaharda ABD'de seçimlerin yapılacak olması ve ilk defa bu ülkede Ermeni, Yahudi ve Rum lobisinin birlikte hareket etmesi sonbaharda Türkiye'nin hiç de hoşlanmayacağı bir durum ile karşı karşıya kalacağını ihtimalini güçlendirmektedir.

&nbsp;

Diğer taraftan bir önemli hususa daha dikkat çekmek gerekmektedir. Önümüzdeki günlerde ayrıntılı bir makale ile ele alacağımız bu konuda kısaca bilgi vermek arzusundayız. Azerbaycan ile Ermenistan arasında yaklaşık 22 yıldır savaş hali devam etmektedir. Yine yaklaşık 16 yıl iki aydır ateşkes ilan edilmiştir. Ancak hala bir barış anlaşması imzalanamamıştır. Daha önceki makalelerimizde ayrıntıları ile değindiğimiz Ermenistan'ın 100 yıllık stratejisi gereği de 2015'ten önce barışa pek de yanaşmayacağı bilinmektedir.

&nbsp;

Bölgede Azerbaycan giderek güçlenmektedir. Hem nüfus, hem de nüfuz olarak güçlenmektedir. Ermenistan ise hem nüfusu azalmakta ve hem de ekonomik kaynakları ile giderek zayıflayan bir ülke konumuna gerilemektedir. Bu şekilde devam etmesi durumunda Azerbaycan ordusunun Ermenistan'ı rahatlıkla yenebilecek güce ulaştığı gerçeği Ermenistan'ı telaşlandırırken Azerbaycan'ı da işgal edilmiş topraklarını geri alma konusunda cesaretlendirmektedir. Ermenistan Azerbaycan'ın ateş gücünü test etmek için cephe hattı boyunca zaman zaman Azerbaycan hedeflerine taciz ateşi açmakta ve bölgede sıklıkla çatışmalar yaşanmaktadır.

&nbsp;

3 Temmuz 2010 tarihinde ABD Dışişleri Bakanı Hillary Clinton'ın Azerbaycan ve Ermenistan'ı ziyareti sonrasında bölgede taciz ateşlerinin orta çaplı bir çatışmaya dönmesi ihtimali giderek yükselmektedir. Erivan yönetiminin barış masasına oturmak istememesi Azerbaycan'ı böyle bir taciz ateşi sonrasında Ermenistan'a

ulaştığı gücü göstermesi ve Ermenistan'ı barışa zorlaması fırsatı verebilir. Bu ise bölgede birkaç gün sürebilecek bir orta çaplı savaşı gündeme getirebilir. Kırgızistan'da yaşanan çatışmalar hazırlıksız yakalanan Türkiye'nin en azından bu konuya hazırlık yapması ve şimdiden böylesi bir olasılık karşısında neleri yapması gerektiğini hesaplaması gerekmektedir. Muhtemeldir ki, Erdoğan-Obama görüşmesinde Türk-Ermeni ilişkileri ve dolayısıyla da Karabağ sorunu da gündeme gelmiştir. Ancak sorunun bir de savaş ihtimali açısından ele alınması zarureti de ortadadır.